

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ

УДК 725.54

Блінов М. О.

*Студент кафедри теорії архітектури
Київський національний університет будівництва та архітектури*

blinov_arch@ukr.net

orcid.org / 0000-0002-4398-464X

Хараборська Ю. О.

*Канд. арх., доц. каф. теорії архітектури
Київський національний університет будівництва та архітектури*

yliia.haraborska52@gmail.com

orcid.org / 0000-0002-0308-1753

ОГЛЯД ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ЦЕНТРІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ

Анотація: у статті проаналізовано шляхи розвитку архітектурної думки щодо створення реабілітаційних центрів для осіб з обмеженими можливостями. Встановлено, що існуючі реабілітаційні заклади потребують реконструкції та вдосконалення. А також гостро стоїть проблема створення нових сучасних багатопрофільних центрів реабілітації. Підкреслюється думка про необхідність повноцінного розвитку сучасної системи реабілітаційних служб в Україні, а також засобів фізичної реабілітації. Зазначається, що повинна бути розроблена та впроваджена єдина універсальна модель багатопрофільних реабілітаційних закладів.

Ключові слова: особи з обмеженими можливостями, реабілітація, архітектурна думка, проектування.

Постановка проблеми. Найбільша цінність – це життя людини. Тому розробка та впровадження в практику архітектурних проектів, спрямованих на збереження та покращення життя людини є гуманістичною та суспільно-значущою метою. Сьогодення характеризується різновекторністю та многогранністю архітектурних форм і проектів. Вирішення існуючих проблем в суспільстві вимагає нових підходів до розробки та впровадження в практику архітектурних ідей. Аналітичною базою вивчення проблеми формування

архітектурного середовища для реабілітації осіб з обмеженими можливостями послужила спеціальна література і дослідні роботи [1-7].

Історичні аспекти реабілітації людей з обмеженими можливостями в різних країнах світу розкриті в роботах В. П. Белова, В. А. Вечканова, Н. Н. Єфімова, П. Г. Назарова та ін. Питання про сучасний стан реабілітації обмеженими можливостями розглядалися в працях з теорії реабілітації (Р. Карлнхайца, Г. С. Юмашева, В. В. Jahn, GF Fleichet, Н. А. Rusk, А. Groissoird та ін.) з питань організації системи реабілітації та проведення реабілітаційних заходів (В. Г. Берко, Ю. М. Докіш, Е. І. Зборовського, К. Е. Зборівського, Т. Н. Кукушкіної, В. В. Кучеренко, Н. А. Шестаковой та ін.). Форми і методи соціальної адаптації людей з обмеженою працездатністю вивчалися в працях Н. Ф. Дементьєвої, А. Н. Єгорова, А. А. Кочеткова, І. Г. Кривобокова, В. В. Любовцева та ін. Відомості про перспективи розвитку реабілітації розкриті в роботах П. С. Гіткіної, В. В. Колбанова, Л. Д. Ніколаєвої, О. Л. Пряткин, В. Б. Змичок, А. І. Осадчих та ін. Принципи проектування спеціальних квартир, будинків і будинків-інтернатів для осіб з обмеженими можливостями, вивчалися по роботах К. В. Бобкової, І. О. Данчак, К. Крумлінде, П. Г. Рудакова, В. Г. Страшновата та ін. Питання проектування середовища життєдіяльності для специфічної верстви населення в зарубіжних країнах вивчалися в роботах: L.-P. Grosbois, J-F. Hugues, K. Jaranowska, Z. Jawecko, A. Klouda, H. Kudchun, E. Kurylowicz, M. Maха, W. Meyer-Bohe, E. Rossman, J. Sedlacek, J. Skopek, M. Scolz та ін.

Критичний аналіз літературних джерел, науково-дослідних робіт, норм, посібників, рекомендацій з проектування споруд спеціального призначення для людей з обмеженими можливостями, показав фактичну не розробленість проблеми формування центрів реабілітації. Література, присвячена вивченню організації центрів реабілітації відрізняється, здебільшого, лікувальною спрямованістю і може бути використана як медичні рекомендації при вирішенні архітектурних завдань.

В умовах сьогодення старі реабілітаційні центри в Україні є поодинокими об'єктами що не відповідають сучасним функціональним та естетичним нормам і вимагають тотальної модернізації. Тому окрім модернізації старих будівель і виходячи із сучасних будівельних та медичних норм, необхідно зводити новий тип споруди, що здатний охопити різнобічні функції, створити необхідне для людського сприйняття просторове середовище, яке буде відповідати встановленим сучасним світовим стандартам та сприятиме розвитку і підтриманню фізичного та психологічного стану осіб з обмеженими можливостями.

За думкою Бісмак О. В. [3], з метою підвищення якості реабілітаційних послуг хворим, особам з обмеженими можливостями та постраждалим під час бойових дій, на державному рівні повинна бути негайно розроблена та застосована в Україні єдина модель багатопрофільних реабілітаційних центрів з активним залученням до процесу реабілітації лікарів, фахівців з фізичної реабілітації, психологів, педагогів, соціальних працівників та інших спеціалістів [2].

Метою статті є вивчення стану розбудови, розвитку та створення нових, функціональних, сучасних реабілітаційних центрів для здійснення заходів медичної та психологічної реабілітації осіб з обмеженими можливостями.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз зарубіжної та вітчизняної нормативної літератури та науково-дослідних робіт, які висвітлюють питання пристосування середовища життєдіяльності та можливостей людей з обмеженими можливостями, показав, що окремі норми (стандарти) з проектування містобудівних та архітектурних об'єктів, які враховують вимоги такої верстви населення, вперше з'явилися в 60-х роках ХХ століття в Північній Америці і країнах Західної Європи, а в кінці 80-х - початку 90-х рр. - в країнах Східної Європи та СРСР.

Створення реабілітаційних центрів для осіб з обмеженими можливостями є сучасним завданням сьогодення, яке спонукає розвиток архітектурної думки.

Для уявлення сучасних світових тенденцій спрямованих на покращення життя осіб з обмеженими можливостями міжнародною організацією World Health Organization, "Disabilityandhealth" було проведено статистичне дослідження. В результаті якого були отримані наступні данні та ключові факти:

- понад 1 мільярд людей, близько 15% населення світу, мають будь-яку форму інвалідності;
- близько 110 до 190 мільйонів дорослих людей мають значні труднощі у функціонуванні;
- показники інвалідності зростають у зв'язку зі старінням населення і, крім інших причин, зростанням кількості хронічних порушень здоров'я;
- через менший доступ до служб охорони здоров'я особи з обмеженими можливостями мають незадоволені медико-санітарні потреби [7].

У відповідності з цими статистичними даними та відповідно до класифікації видів реабілітації (фізична; педагогічна; медична; соціальна; професійна; соціальної свідомості; безробітних) [3] з початку ХХІ століття у світі значно виросла потреба у наданні спеціалізованої реабілітаційної допомоги людям з обмеженими можливостями. Це спонукало розвиток у

проектування та побудові архітектурних споруд, які дозволяли б вирішувати питання медичної та інших видів реабілітації таких людей.

Реабілітаційні центри нового покоління відрізняються від попередніх врахуванням конкретної містобудівної ситуації, вільним плануванням, новими об'ємно-планувальними і конструктивними рішеннями, застосуванням нових будівельних технологій і матеріалів, гнучким підходом до розміщення медичної апаратури (з урахуванням постійного технічного розвитку в цій сфері). Прикладом такого сучасного об'єкту реабілітації є датський центр реабілітації хворих з м'язовою дистрофією (рис. 1, 2).

Рис.1. Датський центр реабілітації хворих з м'язовою дистрофією

Рис.2. Інтер'єр датського центру реабілітації хворих з м'язовою дистрофією.

Використання сучасного медичного обладнання та новітніх інженерних систем життєзабезпечення (пневматична смітте-, білизно- видалення, системи пневмопошти, аварійного електропостачання, зовнішнього відеоспостереження і технологічного телебачення, які охоплюють операційні та конференц-зали, що використовуються з науковою та навчальною метою) спричинило внесення коректив в планувальні схеми [4].

В вільному архітектурному середовищі можливо використання різнобічних сучасних методик реабілітації. Одним із таких сучасних підходів відносно створення реабілітаційного середовища є використання методики міждисциплінарного переходу. Дана методика була модифікована Лозівською Н.А. (2000 р.) в її науковій роботі «Функціонально-пространственная организация центров реабилитации инвалидов», що присвячена проблемам функціонально-просторовій організації центрів реабілітації людей з обмеженими можливостями [1].

Ця методика заснована на положенні про те, що функціонально-просторова організація центру реабілітації людей з обмеженими можливостями повинна забезпечувати умови реалізації процесів життєдіяльності реабілітантів. Сутність методики полягає в складанні оптимальних організаційно-

технологічних програм діяльності по реабілітації осіб з обмеженими можливостями досліджуваної категорії, визначенні складу і параметрів просторів, необхідних для реалізації кожної програми, побудові архітектурних моделей цих просторів, формулюванні пропозицій по функціонально просторовому плануванню таких архітектурних об'єктів [1].

Висновок. Сучасний розвиток архітектурної думки щодо створення реабілітаційних центрів для осіб з обмеженими можливостями свідчить про актуальність цієї теми та її важливість. Встановлено, що окрім потреби реконструкції та вдосконалення існуючих реабілітаційних закладів необхідно створення нових багатопрофільних центрів реабілітації.

Подальший напрямок досліджень вбачається у вивченні думок самих осіб з обмеженими можливостями по створенню зручних умов лікування в реабілітаційних центрах.

Література:

1. Лазовская Н. А. Функционально-пространственная организация центров реабилитации инвалидов: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. арх.: спец.18.00.02 «Архитектура зданий и сооружений»/ Н. А. Лазовская – Минск, 2000. 28 с.
2. Берко В. Г. Становлення і розвиток реабілітації загалом і фізичної реабілітації зокрема [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robota/Elektronni_vidannya/Act_problemi/2007/7.pdf
3. Бісмак О. В. Особливості організації діяльності реабілітаційних закладів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/301>
4. Гайдук А. Р. Новая типология медицинских учреждений // Молодой ученый. — 2011. — № 3. Т. 2. — С. 212 - 216. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moluch.ru/archive/26/2846/>
5. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>.
6. Про затвердження Типового положення про реабілітаційну установу змішаного типу для інвалідів і дітей-інвалідів: наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.2009 № 196 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0761-09>
7. World Health Organization “Disabilityandhealth” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>.

Аннотация

Блинов М.О. студент 6го курса каф. теории архитектуры КНУСА,
Хараборская Ю.А., доц., канд.арх. каф. теории архитектуры КНУСА.

Обзор путей развития центров реабилитации людей с ограниченными возможностями.

В статье проанализированы пути развития архитектурной мысли о создании реабилитационных центров для лиц с ограниченными возможностями. Установлено, что требуется реконструкция, совершенствование существующих реабилитационных учреждений и создание новых многопрофильных центров реабилитации. Подчеркивается мысль о необходимости полноценного развития современной системы реабилитационных служб в Украине, а также средств физической реабилитации. Отмечается, что должна быть разработана и внедрена единая универсальная модель многопрофильных реабилитационных учреждений. Ключевые слова: лица с ограниченными возможностями, реабилитация, архитектурная мысль, проектирование.

Annotation

Student of the 6th year of the Department of Architecture Theory Blinov M.O.
Associate Professor of the Department of Architecture Theory Haraborska Y. O.

The development of architectural thought in connection with creation of rehabilitation centers for disabled people.

The article analyzes the ways of development of architectural thought concerning creation of rehabilitation centers for disabled people. It has been established that existing rehabilitation institutions need reconstruction and improvement. The problem of creating new modern multi-center centers of rehabilitation is also extremely acute.

It is noted that a unique model of multi-type rehabilitation centers with active involvement in the process of rehabilitation of doctors, specialists in physical rehabilitation, psychologists, educators, social workers and other specialists should be developed and applied in Ukraine.

It has been ascertained that since the beginning of the XXI century, the need for specialized rehabilitation care for people with disabilities has grown significantly in the world. This prompted the development of design and construction of architectural structures that would solve the issues of medical and other types of rehabilitation.

The characteristic of the method of interdisciplinary transition is given. Its essence consists in drawing up of optimal organizational and technological programs for rehabilitation of people with disabilities. The composition and parameters of the spaces necessary for the implementation of each program, the construction of architectural models of these spaces, the formulation of proposals for the functional spatial planning of such architectural objects are also defined.

The idea of the need for full development of the modern system of rehabilitation services in Ukraine, as well as means of physical rehabilitation, is emphasized. It is noted that a single universal model of multi-type rehabilitation institutions should be developed and implemented.

Key words: people with disabilities, rehabilitation, architectural thought, designing.